

CONFLICTE ARMATE DIN ORIENTUL MIJLOCIU ȘI AFRICA – REZULTAT AL INSTRUMENTALIZĂRII POLITICE A IDENTITĂȚILOR SOCIALE

Mirela ATANASIU

Identitățile de diferite categorii (rasiale, etnice, religioase, de gen, clasă socială etc.) au generat deseori conflicte fervente și prelungite între grupuri cu valori și interese diferite. De altfel, termeni, precum rasism, xenofobie, diferende, etno-naționalism, sugerează existența unui larg aparat terminologic al rolului pe care identitățile sociale diferite, puse în poziții antagonice prin instrumentalizarea politică a unor interese divergente între grupuri, îl joacă în generarea conflictelor identitare care, exacerbate, ajung să ia forme violente precum conflictele armate.

Cercetarea din capitolul de față are un scop dublu: 1) *analiza categoriilor de identități*, prezente în Orientul Mijlociu și Africa, și identificarea acelor care au fost instrumentalizate politic prin promovarea valorilor și intereselor anumitor grupuri identitare în detrimentul altora, acțiune care stă la baza desfășurării unor conflicte armate în anul 2023 și 2) *prezentarea generală a unor astfel de conflicte armate și a modului de alterare a categoriilor/subcategoriilor identitare ale grupurilor aflate în conflict*. La acest punct, cercetarea este limitată la analiza a câte unui conflict, din cele două regiuni de referință, generate de exercitarea unor politici identitare de către anumite grupuri dominante și care au prezentat escaladări specifice conflictelor armate în anul 2023 (și începutul lui 2024).

Pentru atingerea scopului cercetării, se vor urmări ca obiective principale: *prezentarea unor concepte și aspecte metodologice* utilizate în cuprinsul capitolului; *realizarea unei tipologii* a identităților sociale prezente în Orientul Mijlociu și Africa și *identificarea antagonismelor* create artificial, care au fost instrumentalizate pentru a servi scopurilor politice ale unor grupuri identitare; *analiza dinamicii*, în anul 2023 și în orizontul de timp imediat, a *unor conflicte armate rezultate din politicile identitare* duse în unele state din regiunile menționate și *prezentarea*

unor modificări structurale ale grupurilor identitare participante în respectivele conflicte armate.

1. Concepte și aspecte metodologice

În capitolul de față, abordarea teoretică a identității este de tip constructivist, care susține ideea că identitățile sunt reprezentări ale înțelegerii sinelui de către un actor (n.a.: grup identitar) cu anumite interese (Theys 2018, 2). Așadar, înțelegerea apartenenței de grup se reflectă în dorința de promovare a intereselor acestuia. În scopul „legitimizării” intereselor proprii ale unor grupuri, identitățile colective pot fi instrumentalizate politic prin construirea artificială a unor antagonisme față de (sub)categoriile identitare ale altor grupuri sociale cu care au interese divergente. Astfel, sunt activate politici identitare în sensul în care grupurile majoritare/dominante (religioase, etnice, sociale etc.) formează alianțe politice exclusive între ele, promovând scopuri politice care servesc propriile interese, de cele mai multe ori în detrimentul altor grupuri minoritare. Aceasta dă naștere la inegalități sociale și nemulțumire în rândul grupurilor defavorizate, care apelează la diverse forme de luptă, inclusiv armată, pentru a schimba starea de fapt.

Ipoteza de cercetare de la care pornim – conflictul armat cu baze identitare apare atunci când diferențele dintre anumite grupuri sociale, ce se identifică prin anumite caracteristici de identitate, sunt instrumentalizate politic, creându-se antagonisme artificiale asupra percepției valorilor și intereselor unora față de celelalte, manifestate în perpetuarea unor inegalități sociale, ceea ce declanșează opoziția, inclusiv militară, între grupurile minoritare și cele dominante – decurge din legătura dintre teoria identității sociale și teoria conflictului, respectiv teoria conflictului social.

În continuare, prezentăm pe scurt teoriile implicate și conceptele de lucru pentru a facilita înțelegerea temei de cercetare, respectiv cea a prezentării conflictelor armate active în anul 2023, ce sunt rezultante ale identităților sociale instrumentalizate politic în Orientul Mijlociu și Africa și a modului de alterare a categoriilor/subcategoriilor identitare în urma desfășurării conflictelor respective.

Identitatea socială reprezintă unul dintre cele mai populare și controversate concepte din științele sociale, fiind definită de „modul în care indivizii își gestionează rolurile interpersonale în cadrul grupurilor sociale” (Adams și van de Vijver 2017, 116), Totuși, în capitolul de față ne rezumăm la a o identifica cu sentimentul de apartenență la un grup

social pe baza unor caracteristici comune, care afectează percepțiile și comportamentul social în relație cu alte grupuri.

Teoria identității sociale oferă un cadru conceptual pentru explicarea comportamentului și comunicării în interiorul unui grup social bazată pe valoarea inerentă pe care oamenii o acordă acestuia, respectiv apartenența și dorința acestora de a vedea acel grup într-o lumină pozitivă (Harwood 2020). Exemple de categorii de identități sociale sunt: rasa, etnia, religia/credințele religioase, clasa socială (cu subcategoriile sale – venitul obținut, statutul ocupațional, nivelul de educație), sexul/genul, cohorta de vârstă etc.

Rasa este definită ca „grup de indivizi aparținând aceleiași specii de microorganisme, plante, animale, cu caractere comune, constante, conservate ereditar, *care se deosebesc* de alte varietăți din aceeași specie prin anumite caractere specifice...; fiecare dintre grupurile biologice de populații, caracterizate prin culoarea părului, a pielii și prin alte particularități exterioare” (Dex Definiție 2024). Așadar, în definirea termenului se pune accent pe caracteristicile comune ale aceluiași grup și deosebirile față de altele, aspecte care stabilesc identitatea grupului în sine.

Etnia este văzută, în general, drept „totalitatea oamenilor care vorbesc aceeași limbă și care au o cultură comună” (Dex online 2024). Totuși, în sociologie, identitatea etnică reprezintă „sentimentul de apartenență la o anumită comunitate etnică după anumiți parametri ai etnogenezei: biologici, de rasă (rădăcinile de neam), teritorial-climaterici (teritoriul istoric) și socioculturali (istoria poporului său, simbolurile etnice ale culturii și religiei etc.), care s-au constituit pe parcursul dezvoltării istorico-culturale a comunității în cauză” (Bălan 2008, 77). Așadar, identitatea etnică include nu numai aspectul rasial, ci și pe cel religios, ca și alte aspecte socio-politice (precum cel legat de teritoriul de apartenență comună).

Religia reprezintă un „ansamblu de idei, sentimente și acțiuni împărtășite de un grup și care oferă membrilor săi un obiect de venerare, un cod de comportament, un cadru de referință pentru a intra în relația cu grupul și universul” (Dex online 2024). Astfel, afilierea religioasă semnifică aderarea la un grup care împărtășește un set comun de idei, sentimente, valori, dar și o modalitate specifică de raportare la semenii lor din grupuri religioase diferite.

Clasa socială este reprezentată de un „grup de oameni dintr-o societate care posedă același statut socio-economic” (Britannica 2024),

statut ce incumbă o „combinație între nivelul venitului obținut și al educației dobândite, ocupația exercitată și mediul social al unui individ” (Oxford Reference 2024). „Nivelul venitului obținut” reprezintă o subcategorie într-o ierarhizare a claselor sociale, „sărăcia” sau „bogăția” unui individ/grup fiind o caracteristică identitară construită social care „lasă urme de sărăcire psihologică” (Hudson 2016, 111-123), aspect ce poate declanșa nemulțumire și conflict. „Statutul ocupațional” și „nivelul de educație” al unui individ reprezintă subcategoriile identitare agregate în categoria clasei sociale. Primul termen reflectă „distribuția puterii, privilegiilor și prestigiului asociate cu pozițiile în ierarhia ocupațională” (Encyclopedia 2024), sub forma clasei inferioare, clasei de mijloc și clasei superioare. Al doilea se referă la experiența de învățare, sens în care există un Standard Internațional de Clasificare a Educației (ISCED), care împarte nivelurile educaționale în: educație timpurie, învățământ primar, învățământ secundar inferior, învățământ secundar superior, învățământ post-secundar nonterțiar, învățământ terțiar cu ciclu scurt, licență sau nivel echivalent, master sau nivel echivalent și doctorat sau nivel echivalent (Eurostat 2021). Totuși, în ceea ce privește nivelul de educație al unui grup, diferența majoră s-a demonstrat a fi făcută între persoanele alfabetizate și cele nealfabetizate, „cele alfabetizate având mai multe șanse la angajare” (Blanchard 2023), dar și la integrare socială.

Sexul/genul reprezintă o altă caracteristică care dă identitate unui individ sau unui grup. Pe când sexul se referă la împărțirea biologică în subcategoriile (bărbați, femei) în funcție de aparatul reproductiv existent la naștere (Mazure 2021), genul se referă la „rolurile, comportamentele, expresiile și identitățile construite social ale fetelor, femeilor, băieților, bărbaților și ale persoanelor cu diverse genuri, influențând modul în care oamenii se percep pe ei înșiși și unii pe alții, dar și modul în care acționează distribuția puterii și a resurselor în societate” (Canadian Institute of Health Research 2023). Așadar, ca identitate, genul este mai degrabă instituționalizat decât sexul persoanei. De aici și politicile de susținere a egalității de gen în toate domeniile vieții sociale.

Cohorta de vârstă reprezintă un „grup de oameni născuți în aceeași perioadă de timp dintr-o populație care împărtășește, de obicei, anumite evenimente și experiențe de-a lungul cursului vieții” (Open Education Sociology Dictionary 2010). Din perspectiva identificării în societate, aceasta se realizează în funcție de rolurile și statuturile asumate (de exemplu: copil școlarizat sau nu; tânăr student, angajat sau șomer; adult angajat, pensionar sau șomer). De altfel, statisticile, precum Statista,

imprimă caracter socio-economic cohortelor de vârstă, împărțindu-le pentru a reprezenta mai ușor categoriile care obțin un venit (lucrători care pot avea vârste între 15 și 65 de ani) și cele dependente de lucrători sau stat (copii sub 15 ani, studenți, șomeri, pensionari peste 65 de ani).

Procesele identitare în sine nu provoacă violență, dar ele pregătesc scena pentru alte procese subiective, cum ar fi ideologiile ostile care generează ură și luptă (Wessells 2001). Unii specialiști identifică „mecanisme cauzale specifice prin care procesele identitare încurajează violența prin: coordonate de mobilizare, direcționare a categoriilor, sisteme de virtuți, ierarhii de obligații, victimizare și ură de grup” (Maynard 2015, 18). Așadar, narațiunile despre identități purtate de vectori precum rasism, xenofobie, etno-naționalism etc., prin ideologizarea unor caracteristici diferite, pot cauza violența politică și, ulterior, prin tratarea inegală a grupurilor identitare în viața politică, economică sau socială a unui stat, poate fi generată și violență militară.

Conflictele sociale iau naștere ca urmare a diferențelor culturale și individuale ale grupurilor sociale, economice, politice, dar și ca rezultat al factorilor istorici, etnici și confesionali (Omelaenko 2021). Ele sunt generate de „lupta pentru valori sau pretenții de statut, putere și resurse limitate, în care scopurile grupurilor în conflict nu sunt doar de a prevala în fața rivalilor, ci și de a-i neutraliza, răni sau elimina pe aceștia” (Coser 1967, 232). Cu alte cuvinte, interesele divergente determină ca două sau mai multe grupuri să dezvolte stereotipuri negative și dușmănie unele față de celelalte. La aceste conflicte, părțile sunt grupuri, comunități și mulțimi de indivizi (Oberschall 1978) și, prin urmare, conflictele dintre grupuri cu identități diferite și interese divergente sunt conflicte sociale, respectiv *conflicte identitare*.

Conflictele armate bazate pe diferențele identitare, în special rasiale, religioase și/sau etnice, sunt complexe, prelungite și numeroase comparativ cu violențele armate declanșate strict pe diferențe materiale (resurse, teritorialitate etc.), deoarece acestea sunt rezultatul cultivării artificiale în conștiința părților a unor antagonisme între diferite grupuri identitare, cu ajutorul unor ideologii politice sau de altă natură care prezintă supremația unui grup identitar față de altele pe criterii rasiale, etnice, religioase⁴⁵, de clasă socială, sex/gen sau vârstă.

⁴⁵ De exemplu, în 2015, mai mult de jumătate din războaiele civile din lume aveau și o dimensiune religioasă (ETH Zurich 2020, 2).

2. Reprezentativitatea identităților sociale în Africa și Orientul Mijlociu

Grupurile de identitate socială omogenă sunt de obicei definite de unele caracteristici fizice, sociale și mentale ale indivizilor. De asemenea, apartenențele categoriale sunt reprezentate ca identități sociale care descriu atributele membrilor grupului respectiv.

Tabelul nr. 1 este o exemplificare a unei tipologii a identităților sociale pentru regiunile de studiu, care include categorii și subcategorii ale acestora, dintre care unele s-a demonstrat istoric că au fost instrumentalizate politic de diverse grupuri, ducând astfel la apariția, alimentarea sau ponderarea unor conflicte armate intra- și interstatale.

Tabelul nr. 1: Categoriile și subcategoriile de identități sociale în statele africane și Orientul Mijlociu (adaptare după tipologia identității sociale în cultura americană (Raz 2021))

Identitate socială	Definiție	Reprezentativitate identitate (dominantă/minoritară) ⁴⁶	
		Africa	Orientul Mijlociu ⁴⁷
Rasă	Este construită social și se referă la caracteristicile fizice ale unei persoane, cum ar fi structura osoasă și pielea, părul sau culoarea ochilor.	- <i>dominantă</i> – negroidă, aproximativ 80% din populație (World Population Review 2024) - <i>minoritare</i> – caucaziană, mongoloidă, metisă (Murdock 1959)	- nu se aplică ⁴⁸ , devreme de etnia dominantă consideră că ei reprezintă o rasă diferită (nici caucaziană, nici negroidă, cu atât mai puțin mongoloidă (Perry fără an) (Ozcelik 2021, 2156)
Etnie	Este compusă din factori culturali, inclusiv naționalitatea, cultura specifică,	- <i>dominante</i> – afroasiatică (hamitică, Hausa), Niger-Congo (Bantu, guineeană etc.)	- <i>dominantă</i> – arabă - <i>minoritare</i> – nonarabe – druză, kurdă, persană, turcică, ebraică, altele

⁴⁶ Considerăm reprezentativitatea în funcție de apartenența la un grup dominant sau un grup minoritar (subordonat). Astfel, un grup dominant reprezintă un grup social care este avantajat sistematic de societate din cauza apartenenței la grup, identitatea dominantă părănd să stabilească regulile și standardele de urmat de minoritari, iar un grup minoritar reprezintă un grup social sistematic dezavantajat (Raz 2021).

⁴⁷ Sursele Statista, The World Bank și FRED Economic Data prezintă date agregate pentru regiunea Orientul Mijlociu și Africa de Nord. Totuși, datorită aproximativei omogenității a regiunii în ceea ce privește indicatorii studiați și necesității de identificare a caracteristicilor identitare dominante/subordonate (minoritare), considerăm că acest aspect nu afectează rezultatele cercetării pe tematica studiată.

⁴⁸ În Orientul Mijlociu, rasa nu a avut niciodată importanța pe care a avut-o în Occident ca urmare a tendinței permanente de metisare între popoare de diferite rase (Hourani 1961, 71).

Identitate socială	Definiție	Reprezentativitate identitate (dominantă/minoritară) ⁴⁶	
		Africa	Orientul Mijlociu ⁴⁷
	ascendența și limba.	- <i>minoritare</i> - Nilosahariană (nilotică, central-sudaneză etc.), altele (Khoi-San, malaio-polineziană etc.)	(berberă, armeană, asiriană etc.) (Deewan Institute 2024)
Afilieră religioasă	O asociere autoidentificată a unei persoane cu o religie, confesiune sau grup religios sub-confesional.	- <i>dominant</i> – creștinismul (56% din populația totală ce afirmă o afiliere religioasă) (Howard 2020, 1) - <i>minoritare</i> – islamul (34%) (Howard 2020, 1) și altele (hinduismul, culturi religioase africane tradiționale) (Yoruba, Zulu, Igbo) (MAppr 2024)	- <i>dominant</i> – islamul (aproximativ 90% din populația totală) (Ugochukwu și Chinwe 2021, 541); - <i>minoritare</i> – creștinismul (aproximativ 4,2%) (T. M. Johnson 2020), iudaismul (1,6%) (Gur 2013), alte religii (druzi, samariteni, credința Bahá'í) (Halabi 2023)
Clasa socială	O diviziune a unei societăți bazată pe statutul social și economic (venit, educație și ocupație).	- <i>dominantă</i> – clasa inferioară – 61% din populație - <i>minoritare</i> – clasa de mijloc (34%) și superioară (elita) (5%) (AfDB 2011)	- <i>dominantă</i> – clasa de mijloc (30-61% din populația totală) și clasa inferioară (Prasad 2014, 8) - <i>minoritare</i> – superioară (elita) (10%) (Prasad 2014, 5) (Moshrif 2022)
Nivelul venitului	Diviziune socială între „bogați” și „săraci”.	- <i>dominantă</i> – oameni care trăiesc în sărăcie (60%) - <i>minoritare</i> – clasa mijlocie de venit (34%), elita (6%) (Blerk 2018, 5)	- <i>dominantă</i> – oameni care trăiesc în sărăcie (50%) - <i>minoritare</i> – clasa mijlocie (40%), elita (10%) (Assouad 2020, 2)
Nivel de educație	Experiențe de învățare elementare.	- <i>dominant</i> – persoane alfabetizate (67,4%) (Statista 2023)	- <i>dominant</i> – persoane alfabetizate (80%) (FRED Economic Data 2023)

Identitate socială	Definiție	Reprezentativitate identitate (dominantă/minoritară) ⁴⁶	
		Africa	Orientul Mijlociu ⁴⁷
		- <i>minoritară</i> – persoane nealfabetizate	- <i>minoritară</i> – persoane nealfabetizate
Statut ocupațional	Șomeri/angajați/lucrători sub-utilizați (rata de subutilizare) ⁴⁹ .	- <i>dominant</i> – 62,8% (angajați din populația aptă de muncă) - <i>minoritare</i> – lucrători subutilizați 25%, șomeri – 6,6% (International Labour Organization 2023)	- <i>dominant</i> – 49,4% (angajați din populația aptă de muncă) - <i>minoritare</i> – lucrători subutilizați 20,1%, șomeri – 9,9% (ILO 2023)
Sex/gen	Eticheta atribuită la naștere pe baza organelor de reproducere cu care se naște o persoană/auto-reprezentarea unei persoane în societate ca bărbat, femeie sau intersexual.	- <i>egal dominante</i> – bărbați și femei (WHO African Region 2023b) - <i>minoritare</i> – intersexual – între 0,05 și 1,7% din populație (Center for Human Rights 2024)	- <i>aproximativ egal dominante</i> – bărbați și femei (OECD 2019) - <i>minoritare</i> – intersexual – între 0,05 și 1,7% din populație (Center for Human Rights 2024)
Cohorta de vârstă	Un grup de oameni născuți în aceeași perioadă de timp dintr-o populație care împărtășește, de obicei, anumite evenimente și experiențe de-a lungul cursului vieții.	- <i>dominantă</i> – tineri și adulți între 15 și 65 de ani - <i>minoritare</i> – copii sub 15 ani (40%) și adulți peste 65 de ani (3%) (Statista 2023)	- <i>dominantă</i> – tineri și adulți între 15 și 65 de ani (65% din populația totală) ⁵⁰ - <i>minoritare</i> – copii sub 15 ani și adulți peste 65 de ani (The World Bank 2022a)

⁴⁹ Rata de subutilizare a forței de muncă este definită ca suma numărului de persoane șomeri și subocupate, exprimată ca procent din forța de muncă (Australian Bureau of Statistics 2022).

⁵⁰ Reprezentativitate agregată pentru regiunea Orientul Mijlociu și Africa de Nord, conform statisticii analizate.

Instrumentalizarea politică a identităților în Orientul Mijlociu și Africa, dându-li-se valori antagonice pe baza intereselor divergente ale grupurilor în cauză, poate genera diferențe și segregare care duc la conflicte armate de diferite tipuri, așa cum s-a demonstrat de-a lungul istoriei (rasiale⁵¹ – între populații negroide, caucaziene, mongoloide; etnice⁵² – între arabi – nonarabi; religioase⁵³ – între musulmani, creștini, iudei etc.), în care grupurile identitare dominante își exercită puterea coercitivă în detrimentul grupurilor identitare minoritare, care se revoltă. Antagonismele create artificial pot duce la manifestări radicale între aceste grupuri identitare (rasism, xenofobie). De exemplu, xenofobia, văzută ca „atitudine de teamă, respingere și ură față de persoanele străine de grupul etnic din care face parte subiectul” (DEX online 2024), se manifestă ca o patologie socială, culminând cu manifestări precum actele de epurare etnică sau terorism.

Alte conflicte între grupuri identitare ale căror valori, deși nu s-au demonstrat a fi antagonice în sensul generării de conflicte armate, ci diferite și complementare, sunt generate de plasarea artificială a acestora în categorii dominante și minoritare (cu relaționare de subordonare, de multe ori) în anumite societăți, construindu-se inegalități între indivizi precum cele de gen⁵⁴ (între femei, bărbați, intersexuali). De exemplu, diferențele de gen în stabilirea nivelului veniturilor câștigate de bărbați și femei la prestarea unei munci egale pot influența încadrarea într-o anumită clasă socială, dar și nivelurile de alfabetizare pentru copiii acelui salariat, aspecte ce pot stârni nemulțumiri și ulterior conflicte, care sunt, de fapt, rezultanta factorului politic incapabil să creeze un echilibru în societate între categoriile enunțate.

⁵¹ Conflictele rasiale au fost numeroase în istorie, de exemplu, în America, manifestări ale acestui gen de afirmare antagonică a identității încă persistă (Bailey și Collins 2024).

⁵² Unul dintre conflictele etnice cele mai îndelungate din Orientul Mijlociu este cel israeliano-palestinian.

⁵³ Conflictele religioase au la bază diferențele religioase și/sau discriminarea pe motive religioase.

⁵⁴ În societate, în istorie, interesele bărbaților și femeilor au fost de multe ori divergente (de altfel, în multe state musulmane predominante în Orientul Mijlociu și Africa de Nord, femeilor încă nu le sunt respectate drepturile universale). Acest antagonism este reliefat în lupta continuă pentru drepturile femeilor, în afirmarea rolului femeii în societate și în conflictele cauzate din dorința manifestării egalității de gen.

O a treia categorie de identitate – clasa socială⁵⁵ (bogați, săraci), împărțită în funcție de subcategoriile identitare (venitul obținut, statutul ocupațional⁵⁶, cohorta de vârstă și nivelul de educație⁵⁷), nu este generatoare de conflicte armate. Totuși, prin instrumentalizare politică și dezvoltarea unor inegalități poate duce la intensificarea unui conflict social deja existent. De exemplu, o populație tânără (*youth bulge*), șomeră și neșcolarizată, cu un nivel de trai scăzut, s-a demonstrat a fi predispusă la a alimenta conflicte armate (cazul fenomenului „Primăverii Arabe” din Orientul Mijlociu este recunoscut din acest punct de vedere) sau la a adera la organizații teroriste.

3. Conflicte armate generate de politizarea identităților din Orientul Mijlociu și Africa

Stratificarea socială în societate este concepută prin prisma inegalităților și diferențierii sociale dintre grupurile identitare majoritare și minoritare, ceea ce în perspectivă conflictuală, se traduce în faptul că „în societățile bazate pe inegalități persistă antagonismul și lupta de clasă” (Malcoci 2018, 8). De altfel, „diferențierea, distribuția inegală (n.a.: a resurselor) și inegalitatea stau la baza tuturor definițiilor stratificării sociale” (Malcoci 2018, 7). Mai mult, suprapunerea identităților pe fondul stratificării sociale și instrumentalizarea dependentă de context a apartenenței la anumite grupuri denotă caracterul conflictelor armate asociate conflictelor identitare, ceea ce obligă la studierea individuală a acestora, dincolo de tipologiile identificate.

3.1. Orientul Mijlociu

Etnia, religia și naționalismul sunt cadrele predominante pentru înțelegerea identității de grup în Orientul Mijlociu, datând, în principal, din epoca luptei anticoloniale și a formării statelor regiunii după prăbușirea Imperiului Otoman și sfârșitul Primului Război Mondial. De

⁵⁵ Conflictele între clase sociale sunt generate de mari inegalități între bogați și săraci, cei din urmă acumulând un nivel de nemulțumire cu privire la poziția lor economică în societate, ceea ce poate duce la conflict. De obicei, inegalitățile sociale orizontale apar între diferite grupuri etnice, religioase sau regionale, respectiv „atunci când diferențele culturale coincid cu diferențele economice și politice dintre grupuri, acest lucru putând provoca resentimente profunde care pot duce la lupte violente” (Stewart 2010, 3).

⁵⁶ Rata șomajului s-a demonstrat a fi un indicator care mărește potențialul conflictual (UNDP 2015, 3), deși conflictul nu se manifestă între cei care sunt angajați și șomerii.

⁵⁷ Există studii în care specialiștii consideră că „țările cu niveluri medii mai mari de educație au un risc mai mic de a experimenta conflicte armate” (CSCW 2011, 3).

altfel, „întreaga regiune a Orientului Mijlociu se îndreaptă către identități de stat din ce în ce mai înguste și politici guvernamentale care sunt definite printr-o combinație de etnie restrânsă, militarism crescut și conservatorism religios” (Khouri 2015), această tendință fiind mai vizibilă în Israel, statele arabe, Iran și Türkiye. De aceea, conflictele identitare din Orientul Mijlociu sunt văzute a se manifesta „sub forma unei serii de războaie și evenimente violente generate de antagonisme politice, etnice, religioase și teritoriale” (Encyclopedia of Humanities 2024). O sursă majoră de conflict etnic în Orientul Mijlociu musulman este, de asemenea, și dezbinarea dintre cele două ramuri principale ale islamului (sunniți și șiiți), dar această problemă nu este abordată în capitolul de față.

În cele ce urmează ne vom referi la principalul focar de conflict armat, activ în regiunea de studiu în anul 2023 și începutul anului curent, în care părțile desfășoară politici identitare antagonice unele față de altele, prezentând și modul în care identitățile părților au fost alterate în urma desfășurării acestora.

Conflictul israeliano-palestinian

Conflictul identitar dintre israelieni și palestinieni reflectă o luptă seculară etnico-religioasă între evrei și musulmani în regiunea care cuprinde „ținutul dintre râul Iordan la est și Marea Mediterană la vest” (Lustick 2024). În perioada modernă, de la Planul inițial de împărțire teritorială al ONU din 1947 (UN Resolution 181 1947), acest conflict prelungit a fost modelat în timp de revendicările politice, de statalitate, ale israelienilor și palestinienilor, devenind un conflict prelungit între două entități statale parțial recunoscute de comunitatea internațională – Israel și Palestina. De altfel, acest conflict a devenit în esență o dispută privind afirmarea legitimității proprii în fața comunității internaționale și prevalenței asupra teritoriului, luptă în care Israelul, la momentul de față are câștig de cauză, deoarece ocupă *de facto* majoritatea teritoriului vechii Palestine mandatată de Imperiul Britanic (Figura nr. 1), dar și un război de autodeterminare în care naționaliștii palestinieni luptă pentru autonomie sporită și independență suverană, cel puțin pentru teritoriile care sunt încă administrate de Autoritatea Palestiniană și Hamas (Cisiordania, respectiv Fâșia Gaza).

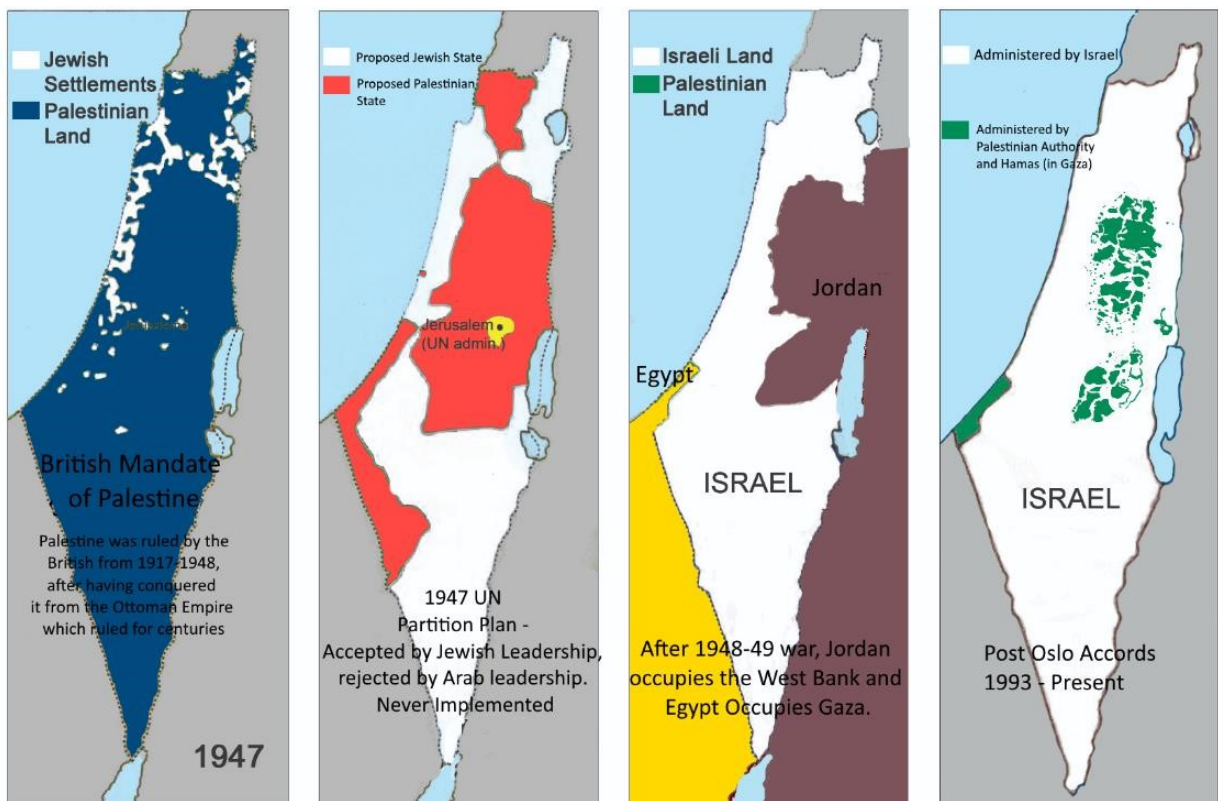

Figura nr. 1: Evoluția împărțirii teritoriului Palestinei istorice între Israel și entitatea statală palestiniană (1947 - prezent) (Walt Adler 2024)

Principalul interes politic divergent al părților în conflict îl constituie împărțirea teritorială între israelieni și palestinieni, în condițiile în care atât comunitatea arabă, cât și cea evreiască, revendică același teritoriu⁵⁸. Așadar, scopurile politice ale celor două grupuri identitare sunt antagonice, fiind legate direct de acest interes divergent. „Din cauza acestui antagonism, de-a lungul timpului, regiunea Orientului Mijlociu a găzduit o multilateralitate conflictuală generată de o serie de factori (istorici, etnici, naționali și religioși), care în prezent se manifestă în trei dispute subsecvente: arabo-israeliană, israeliano-palestiniană și religioasă” (Atanasiu, MULTILATERALITATEA CONFLICTUALITĂȚII DIN PALESTINA – ISTORIC, PREZENT ȘI TENDINȚE 2021, 57). În demersul nostru ne limităm la a prezenta doar conflictul armat israeliano-palestinian, dezvoltat pe baze etnico-religioase.

Pentru susținerea scopului său politic în fața comunității internaționale, fiecare dintre părți și-a instrumentalizat identitatea folosind nu numai ideologii religioase (de exemplu, „Poporul Ales” (Britannica 2024)) sau politice (de exemplu, după crearea sa ca stat, pe lângă extinderea

⁵⁸ Teritoriile Ocupate Palestiniene, care includ Cisiordania, Ierusalimul de Est și Fâșia Gaza, sunt supuse jurisdicției Israelului și a Autorității Palestiniene, împărțirea responsabilităților între cele două suprapunându-se în mare parte din teritoriu (US Department of State 2016).

în teritoriile locuite de arabi, Israelul a dezvoltat etnonaționalismul sionist de dreapta), ci și narațiuni istorice (primordialitatea în regiunea istorică a Palestinei a uneia sau alteia dintre etniile grupărilor în conflict). Ideologia sionistă a Israelului, alături de alți factori regionali (corupția, sărăcia, regimuri militarizate, disparități severe între cetățenii din diferite grupuri identitare în ceea ce privește oportunitățile și bunăstarea), a dus la intensificarea mișcărilor islamiste de dreapta sau a mișcărilor de rezistență militantă din țările arabe (Khouri 2015).

În atenuarea conflictului israeliano-palestinian s-au făcut o serie de eforturi diplomatice la nivel internațional: Rezoluția 181(II) a Consiliului de Securitate al ONU adoptată în urma raportului Comitetului ad-hoc pentru problema palestiniană (Documents UN 1947); Rezoluția 242/1967 a Consiliului de Securitate al ONU (Resolution 242 1967); Acordurile de la Camp David încheiate între Israel și Egipt – 1978; Acordul de la Oslo I, rezultat în Declarația de principii privind aranjamentele interimare de autoguvernare dintre Autoritatea Palestiniană și guvernul israelian, prin care ambele se recunoșteau reciproc și conveneau să își rezolve conflictul prin negocieri bilaterale pașnice – 1993 (Knesset 1993); Acordul de la Cairo (Acordurile Gaza-Ierihon) – 1994; Acordul interimar privind Cisiordania și Fâșia Gaza (Acordul Oslo II) – 1995; Protocolul privind redistribuirea Hebron – 1997; Memorandumul Wye River – 1998; Summitul Camp David – 2000; Summitul de la Taba – 2001; Inițiativa Arabă pentru Pace de la Beirut – 2002 (The Arab Peace Initiative 2002); Foaia de parcurs spre pace – 2003 (House of Commons Library 2021); Acordul Israel-Hamas de încetare a focului – 2008; Discuții de pace israeliano-palestiniene – 2010-2011; Discuții de pace israeliano-palestiniene – 2013-2014; Planul de Pace al lui Abbas – 2014 (House of Commons Library 2021); Propunerea de rezoluție referitoare la punerea în aplicare a soluției bazate pe coexistența a două state în Orientul Mijlociu – 2017 (Parlamentul European 2017); Planurile pentru Pace ale lui Donald Trump – 2017 și 2020; Acordurile Abraham⁵⁹ – 2020. Majoritatea negocierilor au urmărit ajungerea la o soluție pașnică în împărțirea teritoriului între cele două entități statale și identitare și la normalizarea relațiilor regionale. Cu toate acestea, conflictul armat desfășurat nu pare să se atenueze, având în vedere intensitatea evenimentelor recente.

⁵⁹ Acorduri pentru normalizarea relațiilor dintre Israel, Emiratele Arabe Unite și Bahrain erau descrise ca un troc pentru împiedicarea anexării planificate a Cisiordaniei în schimbul normalizării legăturilor cu Emiratele Arabe Unite (House of Commons Library 2021).

Conflictul armat israeliano-palestinian se desfășoară, în principal, pe teritoriul fostei Palestine mandatare, în Fâșia Gaza și Cisiordania ocupată de Israel. Gaza se află sub blocadă israeliană (aeriană, terestră și navală) din 2017 (Al Jazeera 2023). Cel mai recent conflict armat s-a declanșat în 7 octombrie 2023, prin lansarea de către grupurile militante palestiniene, conduse de Hamas, a unui atac asupra sudului Israelului dinspre Fâșia Gaza. Acțiunea Hamas-ului a declanșat reacția Israelului care s-a angajat într-un bombardament aerian extins al Fâșiei Gaza, urmat de o invazie terestră pe scară largă începând cu 27 octombrie 2023. Până la 15 aprilie 2024, s-au înregistrat peste 34.000 de morți (cu peste 33.000 de palestinieni morți în Gaza și Cisiordania și 1.200 de morți în Israel), printre care cel puțin 95 de jurnaliști și lucrători media (CPJ 2024).

Pe fondul conflictului prelungit, identitățile evreilor israelieni și palestinienilor musulmani au ajuns a fi percepute de către părți și aliați externi ai acestora ca fiind nu numai diferite, ci antagonice, respingându-se reciproc. Mai mult, între cele două identități a intervenit o interdependență negativă, derivată din construirea unei viziuni asupra identității celuilalt ca fiind o amenințare directă la adresa propriei identități (Kelman 1999, 588), sentimentul părților devenind unul în care a afirma propria identitate presupune negarea identității celuilalt. Astfel, lupta pentru identitate națională dintre cele două popoare i-a determinat să-și perceapă conflictul în termeni de sumă zero în ceea ce privește nu numai teritoriul și resursele, ci și identitatea națională și existența națională. De la declanșarea conflictului între cele două grupuri identitare majoritare (israelieni și palestinieni) până în prezent, Israelul s-a dezvoltat ca națiune, și-a întărit structura identitară a populației majoritare, și-a extins teritoriul, ceea ce îi oferă un avantaj la negocierea soluțiilor de pace.

Acest fenomen a fost cultivat de-a lungul conflictului identitar prin instrumentalizarea identităților în scopuri politice pe seama intereselor divergente și alimentarea sentimentului de ură pe fondul amplificării conflictului armat și înmulțirea victimelor de ambele părți, manifestări care au devenit din ce în ce mai acute ajungându-se până la strămutări forțate din teritoriu – cel puțin 1.539 de palestinieni au fost strămutați forțat din Cisiordania în 2023 (OCHA 2023), iar aproape 2 milioane de palestinieni au fost strămutați forțat în Gaza (Hi 2024) –, epurare etnică (OHCHR 2023) și acte de terorism – pe 7 octombrie 2023, membrii Hamas au încălcat granița Gazei în Israel, ucigând aproximativ 1.200 de oameni (BBC 2024).

Dacă este să considerăm efectele asupra grupurilor identitare din teritoriul Palestinei vechi, de la începutul conflictului până în prezent, constatăm că dacă, în 1947, arabii palestinieni ca identitate etnică reprezentau aproximativ 2/3 din populație (Norton 2015), în prezent aceștia reprezintă aproximativ 1/5 din populație⁶⁰ (Britannica 2023), ceea ce înseamnă o slăbire numerică a grupului identitar. De asemenea, „identitatea religioasă musulmană, în 1947, reprezenta 60%, față de 31% ebraică și 8% creștină” (Chamie 2024), reducându-se în 2023 la 18,1%, identitatea iudaică devenind majoritară cu 73,5%, iar creștinismul, druzii și alte religii reprezentând 8,4% din populația din Israel⁶¹ (CIA 2023). Conflictul israeliano-palestinian a dus la modificarea și a altor categorii de identitate socială, în Teritoriile Ocupate Palestiniene (TOP) înregistrându-se deteriorări ale nivelului de venit, educație și statut ocupațional. Acestea au avut loc ca urmare a:

- evacuărilor forțate de tipul Nakba⁶² (exemple: „numai în octombrie 2023, armata israeliană a ordonat ca peste un milion de civili care locuiau în jumătatea de nord în Gaza să-și evacueze locuințele în 24 de ore” (Reuters 2023) și evacuarea mai multor familii palestinieni din proprietățile Ierusalimului de Est în 2021 (Center for Preventive Action 2024));

- mutărilor de populații israeliene (24.300 de noi unități de locuințe israeliene în Cisiordania într-o perioadă de un an, aici fiind incluse și 9.670 de locuințe în Ierusalimul de Est (OHCHR 2024));

- tendințelor „scolasticide” (distrugerea sistemică a educației palestinieni⁶³ în contextul colonizării și ocupării Palestinei de-a lungul deceniilor de către Israel (The Conversation 2024));

- pierderii locurilor de muncă din TOP (aproximativ 66% din locurile de muncă au dispărut în Gaza și 32% în Cisiordania, iar rata șomajului palestinian de la an la an se va dubla ca urmare a escaladării ostilităților din Gaza (ILO 2023)). De altfel, „*pierderile locurilor de*

⁶⁰ În Israel și Gaza.

⁶¹ Include populații din Înălțimile Golan sau subdistrictul Golan și, de asemenea, Ierusalimul de Est, care a fost anexat de Israel după 1967.

⁶² Așa-numita acțiune de curățare etnică a palestinienilor în timpul războiului din Palestina din 1948, prin strămutarea și deposedarea lor de pământ, proprietăți și bunuri, împreună cu distrugerea societății, culturii, identității, drepturilor politice și aspirațiilor naționale (Sayigh 2023).

⁶³ Numai în 4 luni (noiembrie 2023-februarie 2024) au fost bombardate și distruse parțial sau total 12 universități și 378 de școli, iar ca victime umane s-a înregistrat decesul a 4.327 de studenți și 325 de profesori (The Conversation 2024).

muncă în Gaza și Cisiordania se traduc în pierderi zilnice de venit din muncă de 16 milioane USD” (ILO 2023, 2).

Toate aceste aspecte au dus la reconfigurări structurale în repartizarea claselor sociale, clasa de jos devenind majoritară, mulți palestinieni tineri (15-24 de ani) fiind subiecți ai ratei ridicate de sărăcie, șomajului și vulnerabilității socio-economice, încă dinainte de recentul conflict⁶⁴. Totuși, în pofida acestor alterări în structura identitară palestiniană, runda de conflicte armate dintre cele două părți din mai 2021 era considerată de unii specialiști că „a contribuit la o nouă unificare a sentimentului de identitate și scopului comun între palestinienii din Cisiordania, Ierusalimul de Est și Gaza” (Glinski 2021). Așadar, sentimentul de identitate națională palestiniană, la nivel declarativ, pare să se coaguleze tocmai în acest context conflictual.

Situații identitare particulare sunt cele ale evreilor palestinieni și a israelienilor arabi. Astfel, grupul minoritar al evreilor palestinieni împărtășește, pe de o parte, aceeași credință (mozaică), dar nu aceeași cultură (arabă) cu populația majoritară în Israel (Perez 2016, 99) și, pe de altă parte, aceeași cultură, dar nu aceeași religie cu populația majoritară din Teritoriile Ocupate ale Palestinei, ceea ce îi așază pe poziții conflictuale în ambele entități statale.

Israelienii arabi reprezintă „o cincime din populația Israelului”, clasificați oficial drept „rezidenți permanenți, o denumire care le oferă mai puține drepturi cetățenești față de evrei” (Robinson 2023), ceea ce reflectă atribuirea acestora a unui statut diferențiat, neevreu. De altfel, discriminarea resimțită a generat violențe intercomunitare de-a lungul timpului, iar conflictul israeliano-palestinian determină un plus de presiune asupra relațiilor dintre aceștia și majoritatea evreiască din Israel.

3.2. Africa

Înainte de epoca colonială, societățile africane se bazau pe noțiuni de identitate, cum ar fi familia, descendența ancestrală, clanul sau comunitatea. Ulterior, în perioada colonială și postcolonială, identitatea africană recunoscută după vechile noțiuni s-a mai disipat în urma infiltrării unor elemente străine (în special, occidentale) și conturarea de frontiere fără a ține cont de delimitările etnice, care au declanșat pe continent diferite crize identitare. De altfel, coincidență sau nu, regiuni cu

⁶⁴ În 2022, ponderea tinerilor care nu au un loc de muncă, educație sau formare în TOP a fost, de asemenea, ridicată, situându-se la 28,2%. În Fâșia Gaza, rata corespunzătoare a fost de 35,4% (32,9 % pentru bărbați tineri și 38,1% pentru femeile tinere) (ILO 2023, 3).

o diversitate etnică accentuată înregistrează și cele mai multe evenimente conflictuale (compararea hărților din figura nr. 2 este explicativă).

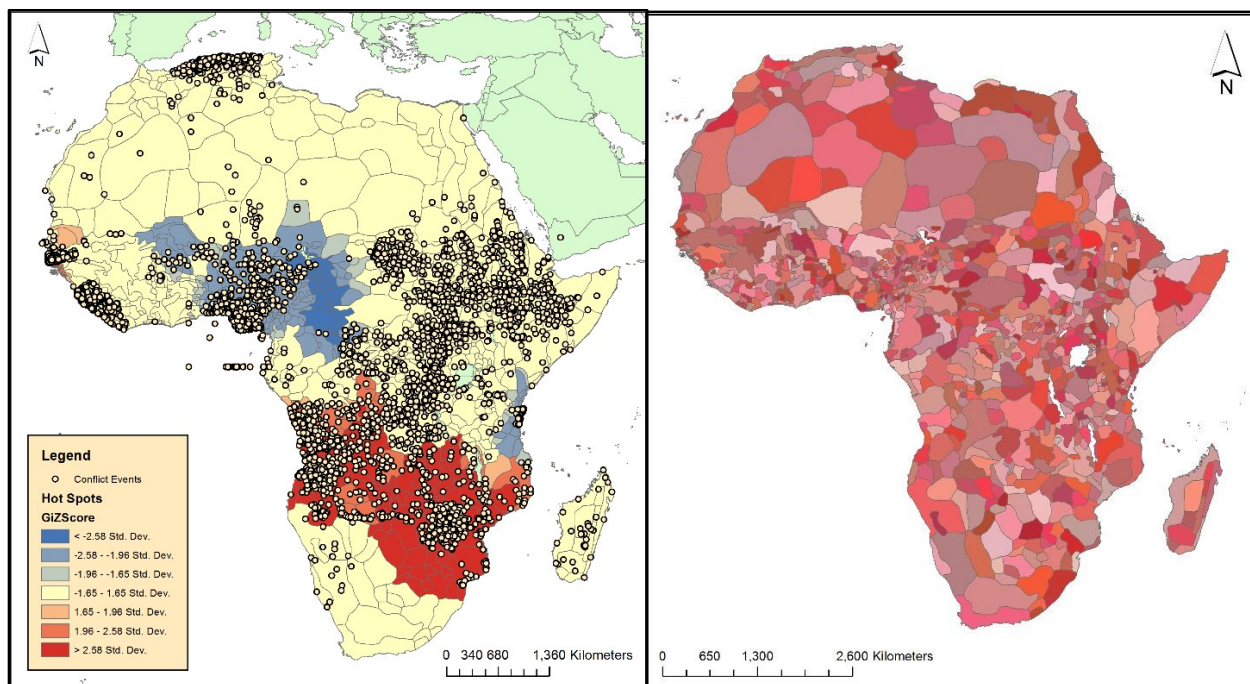

Figura nr. 2: Zone conflictuale și împărțirea etnică a Africii (Larson 2011)

În ultimele decenii, Cornul Africii, care cuprinde Djibouti, Eritreea, Etiopia, Somalia și, uneori, părți din Sudan și Sudanul de Sud, a fost mult timp epicentrul unor conflicte identitare. De altfel, regiunea a cunoscut în ultimii treizeci de ani schimbări geopolitice semnificative, inclusiv apariția a trei noi entități politice: Eritreea, Sudanul de Sud și statul autodeclarat, dar nerecunoscut la nivel internațional, Somaliland.

În 2023, în Africa s-au desfășurat o serie de conflicte armate în Burkina Faso, Camerun, Republica Centrafricană, Republica Democrată Congo, Egipt, Etiopia, Libia, Mali, Maroc, Mozambic, Nigeria, Senegal, Somalia, Sudan și Sudanul de Sud (Geneva Academy 2023). Dintre acestea, vom analiza doar conflictul sudanez, care înregistra „cel mai mare număr de persoane strămutate intern din lume” (The Center for Disaster Philanthropy 2024) în anul de studiu și în care identitatea a fost instrumentalizată politic de anumite grupuri.

Conflictul sudanez

Sudanul istoric are două culturi majore distincte, arabă și africană neagră, cu demografie, religii, medii istorice și preferințe politice diferite. De altfel, procesul istoric a creat o dihotomie între Nord și Sud (Deng 1995, 9).

Identitatea națională sudaneză a reieșit atât din dominația colonială, cât și din lupta împotriva acesteia. Totuși, „relația dintre Nord și Sud a

fost în esență una de colonialism intern, în care cultura și religia nordică au fost impuse cu forța sudicilor” (Deng 1995, 135). De aceea, politica de arabizare și islamizare a elitei arabo-musulmane din capitală, promovată odată cu înființarea statului sudanez în 1956, a declanșat temeri de marginalizare în rândul majorității comunităților negre din sud, ceea ce a făcut ca revoltele sporadice să escaladeze într-o serie de războaie civile: principale (1955-1972⁶⁵, 1983-2015⁶⁶), secundare (conflictele sudaneze nomadice, ce se manifestă ca lupte pentru resursele limitate, inclusiv pășunat, vite și apă potabilă (UNDP 2020), războiul Darfurului (2003-2020)⁶⁷, conflictul sudanez dintre Kordofanul de Sud și Nilul Albastru⁶⁸), dar și o serie de lovituri de stat și tentative de lovituri de stat. De altfel, toate aceste conflicte din regiunea istorică sudaneză sunt văzute de către specialiști ca având cauze principale vechea diviziune rasială dintre arabi și africani sau inegalitățile construite de colonialism (D. H. Johnson 2016). Din analiza conflictelor sudaneze, deducem că acestea sunt cumulate, susținându-se reciproc.

În 2023, în urma multitudinii conflictelor, regiunea sudaneză apare împărțită în trei entități teritoriale (Republica Sudan, Sudanul de Sud și Zona Abyei):

- 18 state federale⁶⁹ compun Republica Sudan, ce includ majoritatea populației regiunii sudaneze istorice (aproximativ 49 de milioane de locuitori) și acoperă un teritoriu de 1.861.484 km² (CIA 2023a). Religia musulmană este majoritară (91% din populația totală a țării sunt musulmani, 5,4% creștini, 2,8% alte religii indigene) (US Department of State 2020, 3). De asemenea, etnia majoritară sunt arabii (70% din

⁶⁵ Primul război civil sudanez a avut loc între partea de nord a Sudanului și regiunea Sudanului de Sud, care a cerut reprezentare și mai multă autonomie regională.

⁶⁶ Conflict desfășurat în continuarea primului război civil sudanez între guvernul central sudanez și Armata Populară de Eliberare a Sudanului. În urma lui a rezultat Sudanul de Sud.

⁶⁷ Grupurile rebele Mișcarea de Eliberare a Sudanului (SLM) și Mișcarea pentru Justiție și Egalitate (JEM) au început să lupte împotriva guvernului Sudanului, pe care l-au acuzat că asuprește populația nonarabă din Darfur (BBC 2010).

⁶⁸ Conflict armat declanșat în statele sudaneze Kordofan de Sud și Nilul Albastru între Forțele Armate Sudaneze (SAF) și Mișcarea de Eliberare a Poporului Sudanez - Nord (SPLM-N), o filială nordică a Mișcării de Eliberare a Poporului Sudanez (SPLM) din Sudanul de Sud pe fondul clivajelor etno-lingvistice și religioase dintre arabii musulmani din nord și popoarele predominant creștine subsahariene din sud (ISPI 2020).

⁶⁹ Cele 18 state sunt: Blue Nile (Nilul Albastru), Central Darfur (Darfurul Central), East Darfur (Darfurul de Est), Gedarif, Gezira, Kassala, Khartoum, North Darfur (Darfurul de Nord), Northern (Nordic), North Kordofan (Kordofan de Nord), Red Sea (Marea Roșie), River Nile (Râul Nil), Sennar, South Darfur (Darfurul de Sud), South Kordofan (Kordofan de Sud), West Darfur (Darfurul de Vest), West Kordofan (Kordofan de Vest) și White Nile (Nilul Alb) (Statoids 2024).

populație), alături de grupuri identitare minoritare constituite din triburi indigene (World Atlas 2024). Conflictul identitar istoric principal s-a desfășurat între musulmani (majoritatea arabi) și nonmusulmani, fapt reliefat și de Revolta din Darfur din 2003, declanșată de acuzațiile că guvernul central a discriminat populația nonarabă a regiunii (The Conversation 2024);

- regiunea de sud a țării organizată, din 9 iulie 2011, sub denumirea administrativă Sudanul de Sud, cu o populație de aproximativ 12 milioane de locuitori ce ocupă un teritoriu de 644,329 km² (CIA 2023b). Populația din Sudanul de Sud aparține predominant triburilor africane, care tind să adere la credințele creștine sau animiste (Britannica 2024). Conflictele din Sudanul de Sud sunt cauzate de „disputele etnopolitice și de competiția dintre elitele intraetnice pentru accesul la putere și resurse financiare” (Amnesty International 2023);

- Zona Abyei, situată la granița dintre Sudanul de Sud și Republica Sudan, are un statut administrativ special, fiind guvernată în comun de ambele state menționate, care revendică proprietatea asupra regiunii într-o dispută rămasă nerezolvată de la independența Sudanului de Sud în 2011 (BBC 2024).

În Republica Sudan, în 15 aprilie 2023, lupta pentru putere dintre Forțele Armate Sudaneze (SAF)⁷⁰ și Forțele de Sprijin Rapid (FRS)⁷¹ a izbucnit într-un conflict armat la scară largă (The Guardian 2024). Pe perioada conflictului, FRS a fost acuzată de atrocități împotriva civililor, inclusiv ucidere, viol și jaf, în timp ce avioanele SAF au bombardat ținte civile și infrastructură critică (Waal 2024). Mai mult, la mijlocul lunii iunie s-au înregistrat acte de violență etnică împotriva comunităților nonarabe, care au provocat „uciderea a peste 1.100 de civili în El Geneina din Darfurul de Vest” (HOPE 2023).

Războiul Sudanului se desfășoară într-un cerc de conflicte care îi implică pe vecinii săi africani din est și vest. RSF își are originea în miliția Janjaweed din Darfur și soldații recrutați din nomazii din Ciad și Niger,

⁷⁰ Forțele Armate Sudaneze sunt, în mare parte, loiale generalului Abdel Fattah al-Burhan, conducătorul *de facto* al țării.

⁷¹ Forțele de Sprijin Rapid reprezintă o structură paramilitară, organizată inițial ca o miliție arabă de contrainsurgență de către fostul dictator Omar al-Bashir, care a vrut să zdrobească o rebeliune în regiunea Darfur în urmă cu mai bine de 20 de ani pe fondul marginalizării politice și economice a populației locale. În prezent, FRS sunt compuse din miliții loiale fostului șef al armatei Generalul Mohamed Hamdan Dagalo, cunoscut sub numele de Hemedti (The Guardian 2024).

având unități active în Libia și Republica Centrafricană. Egiptul sprijină SAF, dar dorește să suprimе elementele islamiste din cadrul acestora (Waal 2024). De asemenea, tentativa agresivă a Etiopiei de a obține accesul la mare a reconfigurat alianțele din Africa de Est. Etiopia este acum aliată cu RSF, în timp ce Eritreea este aliniată cu SAF (Omer 2023). Mai mult, tensiunile sunt amplificate în Sudan de mizele geopolitice în competiția pentru influență din partea Rusiei, SUA, Arabiei Saudite, Emiratelor Arabe Unite și, mai nou, Iranului (The Guardian 2024). De aceea, războiul din Sudan amenință să declanșeze și alte conflicte transnaționale pe fondul rivalităților globale⁷², ceea ce amenință securitatea regională.

Pe fundalul conflictului, activitatea economică a Sudanului a intrat în colaps, iar capacitatea statului de a gestiona situația a fost erodată, cu efecte negative asupra securității alimentare și strămutări forțate. Până la sfârșitul anului, „peste 6,7 milioane de oameni și-au părăsit casele căutând refugiu în alte zone ale Sudanului sau în statele învecinate” și au fost înregistrate 7.700 de cazuri de holeră în condițiile în care „aproximativ 65% din populație nu are acces la asistență medicală și între 70-80% din spitalele din zonele afectate de conflict nu mai sunt funcționale” (OCHA 2023). Mai mult, „25 de milioane de oameni au nevoie de asistență umanitară, situație coroborată cu o criză alimentară și risc de foamete” (Waal 2024). Războiul a dus la strămutarea a milioane de persoane în interiorul țării și imigranți în state vecine precum Ciad, Egipt, Republica Centrafricană și Sudanul de Sud și a generat pierderi economice masive – estimate la peste 4 miliarde de dolari (American Friends Service Committee 2023, 5). Escaladarea conflictului, ce a provocat strămutări în masă, criză economică și iminența prăbușirii serviciilor de sănătate, a poziționat Sudanul în topul crizelor umanitare din lume (2024 Emergency Watchlist 2024). De asemenea, conflictul a determinat ca 19 milioane de copii din Sudan să fie lipsiți de educație (The Guardian 2024). Consecința directă a acestui conflict armat o reprezintă îndepărtarea șanselor către o tranziție democratică a statului sudanez.

⁷² De la Marea Roșie până la Sahelul Africii de Vest, de la Marea Mediterană până în Africa centrală, țările vecine sunt afectate de fluxul de refugiați, de mișcarea grupurilor armate și de perturbarea comerțului. De asemenea, Sudanul de Sud depinde de veniturile din exporturile de petrol printr-o conductă care traversează zone aprig contestate (Waal 2024).

Populația Sudanului de Sud a suferit violențe în urma conflictului intern dintre Forțele de Apărare ale Poporului din Sudanul de Sud (SPLA)⁷³ și Frontul Salvării Naționale (NAS)⁷⁴ izbucnit în 2013, „supunând civilii unor forme extreme de abuz, cum ar fi uciderea în masă, violul în masă și tortura” (Global Witness 2023). Divizia pentru Drepturile Omului a Misiunii ONU pentru Sudanul de Sud (UNMISS) a documentat „cel puțin 215 incidente de violență care au afectat 641 de civili (321 uciși, 231 răniți, 65 răpiți și 24 supuși violenței sexuale legate de conflict)” (UNMISS, OHCHR 2023). Mai mult, Divizia arată că milițiile comunitare au fost responsabile de majoritatea acestor violențe. Acestea se întâmplau în pofida acordurilor de pace încheiate în perioada 2019-2020⁷⁵, care urmăreau a separa religia și statul și a elimina tendințele discriminatorii pe baze etnice, pentru a asigura un tratament egal tuturor cetățenilor Sudanului.

Regiunea Abyei, bogată în resurse de petrol, ce se întinde pe granița dintre statul Kordofanul de Vest din Sudan și statele nordice Bahr el-Ghazal, Warrap și Unity din Sudanul de Sud (ACCLED 2023),

⁷³ SPLA a fost fondată ca o mișcare de gherilă împotriva guvernului Sudanului în 1983 și a fost un participant cheie la cel de-al doilea război civil sudanez, condus de John Garang (Ministry of Defence and Veterans Affairs. South Sudan 2024).

⁷⁴ Frontul Salvării Naționale este un grup militant care luptă împotriva guvernului Sudanului de Sud din martie 2017.

⁷⁵ Printre acestea se numără: *negocierile de la Juba din septembrie 2019* între patru mișcări rebele (prima compusă din Mișcarea pentru Justiție și Egalitate, Mișcarea/Armata de Eliberare a Sudanului condusă de Minni Minawi (SLM-MM), Mișcarea de Eliberare a Sudanului – Consiliul de Tranziție și Alianța Forțelor de Eliberare a Sudanului; a doua reprezentată de Nilul Albastru/Kordofanul de Sud; a treia, Mișcarea de Eliberare a Poporului din Sudan – fracțiunea North al-Hilu (SPLM-N al-Hilu) și a patra, Frontul Revoluționar din Sudan (SRF) aliat din 2011 cu o gamă largă de alte grupuri rebele armate sudaneze) (Dabanga Sudan 2019), membrii militari ai Consiliului de Suveranitate și prim-ministrul sudanez; Acordurile semnate în octombrie 2019 între rebeli și reprezentanții Consiliului de Suveranitate cu privire la Kordofanul de Sud și drumurile dinspre Darfur (Dabanga Sudan 2019); Acordurile din ianuarie 2020 care au convenit între reprezentanții SRF și Consiliul de Suveranitate asupra creării unei Curți Speciale pentru Darfur, care să conducă investigații și procese pentru crimele de război și crimele împotriva umanității comise în timpul Războiului din Darfur de către președinția al-Bashir și de către domnii războiului (Dabang Sudan 2020), dar și conferirea autonomiei legislative Kordofanului de Sud și Nilului Albastru (Reuters 2020); Acordurile din februarie 2020 prin care s-a stabilit reprezentativitatea sporită a Sudanului de Est în structurile guvernamentale federale (Dabanga Sudan 2020); Acord de pace cuprinzător, semnat la 31 august 202 între Consiliul de Suveranitate și SRF, care include SPLM-N (Minnawi), JEM și SPLM-N (Agar) (Al Jazeera 2020); Acord încheiat la Addis Abeba între guvernul de tranziție și fracțiunea rebelă SPLM-North al-Hilu (la 3 septembrie 2020) pentru a separa religia și statul și pentru a nu discrimina etnia nimănu, pentru a asigura un tratament egal al tuturor cetățenilor Sudanului (Voa Africa 2020); Acordul de pace de la Juba semnat între SRF, SPLM-N condus de Malik Agar și SLM condus de Minni Minnawi și guvernul sudanez la 3 octombrie 2020 (UNAMID 2020).

este revendicată de ambele părți, ceea ce a făcut ca în ultimii ani să fie un centru de tensiune și violență. Totuși, criza din Sudan a „pus în mod efectiv în așteptare” disputa politică cu privire la Abyei, ambele state sudaneze confruntându-se cu povara economică provocată de criza umanitară declanșată în urma conflictului recent ca urmare a persoanelor deplasate intern (pentru Sudan), respectiv a imigranților (pentru Sudanul de Sud).

Inițial, conflictul armat din regiunea Sudan a izbucnit ca urmare a ignorării deliberate a diversității religioase și etnice a acestuia, la momentul 1967, când guvernul nordic cu identitate musulmană arabă a încercat să construiască un stat național sudanez care să promoveze religia islamică și interesele arabe, în detrimentul celor nonislamice și nonarabe, refuzând soluția unui stat federalizat în cadrul căruia să i se respecte dreptul la autodeterminare Sudanului de Sud.

După partiția Sudanul de Sud de Republica Sudan, unele sondaje arătau că s-au înregistrat „schimbări nu numai modul în care indivizii clasificau diferitele elemente preexistente ale profilurilor lor identitare (cum ar fi afilierea națională și regională sau tribale), dar au creat și stimulente pentru ca subiecții să-și asume trăsături pe care nu le posedau anterior (de exemplu, prin schimbarea credinței lor autodescrise de la creștinism la islam)” (Beber, Roessler și Scacco 2020, 27).

Conflictul actual din Republica Sudan reprezintă în opinia experților mai degrabă expresia lipsei unei identități naționale coagulate (The Tahrir Institute 2024), fapt la care au contribuit „politicienii din Sudan care nu spun adevărul, dar în schimb au folosit etnia și religia ca drum spre putere” (Mareng 2009, 534). Criza actuală depășește un simplu război civil declanșat de instrumentalizarea politică a identității arabe musulmane, însoțit de o catastrofă umanitară, asigurarea viabilității și supraviețuirii statului sudanez în sine fiind miza anilor următori.

Concluzii

Identitățile sociale ale grupurilor umane, deși pot fi comparabil diferite, nu sunt prin natura lor antagonice, prezența uneia nerespingând existența altora. Antagonismele identitare au fost create artificial prin instrumentalizarea politică a diferențelor dintre grupurile sociale (după trăsături fizice – rasism, proveniență etnică – etnocentrism, rasism etc., înclinații religioase etc.), pe fondul existenței unor interese de grup promovate în detrimentul altora. Aceasta a dus la inegalități sociale și,

implicit, la nemulțumiri ale maselor identitare defavorizate, exprimate cu intensitate diferită, de la intensitatea joasă (proteste, greve etc.) la conflicte de intensitate ridicată – conflicte armate (război civil, insurgență, terorism etc.).

Pluralitatea de identități din cadrul unui teritoriu îl face vulnerabil la conflictele interne cu dimensiune identitară. De altfel, dinamica intergrupurilor a fost un vector central în conflictele de identitate de lungă durată din Orientul Mijlociu și Africa. De asemenea, dacă conflictele etnice apar ca rezultat al colonizării, inegalităților, luptei pentru putere și resurse politice, dar și al lipsei valorilor comune și a unor identități naționale bine conturate, identitatea etnicoreligioasă și socială este un factor important în perpetuarea conflictelor armate.

Sursa conflictelor armate actuale din Orientul Mijlociu și Africa nu o reprezintă valorile afirmate ca antagonice ale unor grupuri etnice și religioase, ci faptul că unele grupuri identitare domină viața politică și socio-economică a unor state în așa fel încât își promovează interesele de grup de multe ori în detrimentul grupurilor minoritare. Astfel, se ajunge la discriminări în tratamentul grupurilor minoritare. Nu numai tratamentul inegal, dar și temerile reale sau percepute, transformă identitățile în instrument politic pentru canalizarea intereselor și nevoilor anumitor grupuri.

Conflictele etnicoreligioase cu dimensiuni teritoriale (politice), exprimate în secesionism, sunt cele mai importante dintre cauzele conflictelor armate din Orientul Mijlociu și Africa. De aceea, conflictele etnico-religioase politice persistente, cum sunt conflictul dintre israelieni și palestinieni din Orientul Mijlociu și cel dintre arabi și africani din regiunea Sudanului, sunt clar distincte unul de celălalt, dar au mai multe aspecte comune. Similaritatea dintre ele constă în tendința de antagonism identitar creat prin instrumentalizarea politică a diferențelor dintre grupuri, persistența, nivelul ridicat de dezacord dintre părți și, implicit, de violență armată, toate aceste aspecte crescând nivelul de dificultate în rezolvarea conflictelor.

Un prim pas pentru a opri valul crizelor etnice, ce au dus sau pot duce la declanșarea unor conflicte armate, este cel al demistificării și al deconstruirii termenelor de etnie, religie, regionalism și de a promova, prin mobilizare și sensibilizare politică, un sentiment de apartenență între

diversele subcategorii de grupuri care constituie statele din Orientul Mijlociu și Africa.

BIBLIOGRAFIE:

- 2024 Emergency Watchlist. 2024. "Fighting in Sudan: What you need to know about the crisis." *Rescue.org*. Accessed 04 11, 2024. <https://www.rescue.org/eu/article/fighting-sudan-what-you-need-know-about-crisis>.
- ACCLEd. 2023. "Sudan: Deadly Violence in the Disputed Abyei Area." March 17. Accessed 04 26, 2024. <https://acleddata.com/2023/03/17/sudan-march-2023-situation-update-deadly-violence-in-the-disputed-abyei-area/>.
- ACLED. 2023. "Nigeria: Historic Elections Threatened by Insecurity." February 8. Accessed 03 12, 2024. <https://acleddata.com/conflict-watchlist-2023/nigeria/>.
- Adams, Byron G., and Fons J. R. van de Vijver. 2017. "Identity and acculturation: The case for Africa." Edited by Routledge. *Journal of Psychology in Africa*.
- AfDB. 2011. "The Middle of the Pyramid: Dynamics of the Middle Class in Africa." *Market Briefing*. April 20. Accessed 03 15, 2024. https://www.afdb.org/sites/default/files/documents/publications/the_middle_of_the_pyramid_the_middle_of_the_pyramid.pdf.
- Al Jazeera. 2023. "Israel-Gaza war in maps and charts: Live tracker." October 9. Accessed 02 12, 2024. <https://www.aljazeera.com/news/longform/2023/10/9/israel-hamas-war-in-maps-and-charts-live-tracker>.
- . 2020. "Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur." August 31. Accessed 02 12, 2024. <https://www.aljazeera.com/news/2020/8/31/sudan-signs-peace-deal-with-rebel-groups-from-darfur>.
- American Friends Service Committee. 2023. "Situation analysis on the root causes of current internal armed conflict in the Sudan." *Policy Brief*, October.
- Amnesty International. 2023. "South Sudan's conflicts are not just between communities." Mar 30. Accessed 04 25, 2024. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/03/violent-conflicts-in-south-sudan-almost-always-involve-human-rights-violations-and-abuses-and-crimes-under-international-law/>.

- Assouad, Lydia. 2020. "Inequality and Its Discontents in the Middle East." *Carnegie Middle East Center*. March. Accessed 04 09, 2024. https://carnegieendowment.org/files/Assouad_Inequality.pdf.
- Atanasiu, Mirela. 2021. "MULTILATERALITATEA CONFLICTUALITĂȚII DIN PALESTINA – ISTORIC, PREZENT ȘI TENDINȚE." *Impact Strategic*. doi:DOI: 10.53477/1842-810X-21-04.
- Australian Bureau of Statistics. 2022. *Underutilised labour*. 02 15. Accessed 03 21, 2024. <https://www.abs.gov.au/statistics/detailed-methodology-information/concepts-sources-methods/labour-statistics-concepts-sources-and-methods/2021/concepts-and-sources/underutilised-labour#:~:text=The%20labour%20force%20underutilisation%20rate%20is%20defined>.
- Bailey, Phillip M., and Terry Collins. 2024. "What is the cost of racism? More lawmakers are embracing reparations for Black people." *USA Today*. Accessed 03 19, 2024. <https://eu.usatoday.com/story/news/nation/2023/07/02/is-racism-a-big-problem-black-and-white-americans-dont-agree/70337643007/>.
- Bălan, Elena. 2008. "Conștiința etnică și identitatea etnică în condițiile integrării europene." https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Constiinta%20etnica%20si%20identitatea%20etnica_0.pdf.
- BBC. 2010. "Q&A: Sudan's Darfur conflict." February 23. Accessed 02 23, 2024. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm>.
- . 2024. "Sudan-South Sudan border: Clashes kill dozens in disputed Abyei region." January 29. Accessed 03 02, 2024. <https://www.bbc.com/news/world-africa-68134004>.
- . 2024. "What happened during the Hamas attacks on Israel?" April 5. Accessed 04 20, 2024. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67039975>.
- Beber, Bernd, Philip Roessler, and Alexandra Scacco. 2020. "Identity in Partition Evidence from a Panel Survey in Sudan." December. Accessed 04 25, 2024. https://www.wzb.eu/system/files/docs/ped/ipi/Beber_Roessler_Scacco_Sudan_Identities.pdf.
- Blanchard, Maren. 2023. "The Relationship between Socioeconomic Status and Literacy: How Literacy is Influenced by and Influences SES." *Michigan Journal Of Economics*. January 5. Accessed 03 21, 2024. <https://sites.lsa.umich.edu/mje/2023/01/05/the-relationship-between-socioeconomic-status-and-literacy-how-literacy-is-influenced-by-and-influences-ses/#:~:text=Many%20>

- people%20of%20lower%20socioeconomic,SES%20(Rea%2C%202020).&text=Related%20literature%20w.
- Blerk, Hendrik van. 2018. *African Lions: Who are Africa's rising middle class?* February. Accessed 04 09, 2024. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2018-02/20180214_ipsos_africanlions_web.pdf.
- Britannica. 2024. "Chosen People. Judaism." Accessed 04 12, 2024. <https://www.britannica.com/topic/chosen-people>.
- . 2023. "People of Israel." Accessed 03 12, 2024. <https://www.britannica.com/place/Israel/People>.
- . 2024. "social class." Accessed 03 26, 2024. <https://www.britannica.com/topic/social-class>.
- . 2024. "South Sudan." Accessed 04 25, 2024. <https://www.britannica.com/place/South-Sudan>.
- Canadian Institute of Health Research. 2023. "What is gender? What is sex?" *Government of Canada*. 05 08. Accessed 03 27, 2024. <https://cihr-irsc.gc.ca/e/48642.html>.
- Center for Human Rights. 2024. "The Intersex Project." *University of Pretoria*. Accessed 03 12, 2024. <https://www.chr.up.ac.za/the-intersex-project>.
- Center for Preventive Action. 2024. "Israeli-Palestinian Conflict." *Global Conflict Tracker*. April 17. Accessed 04 18, 2024. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/israeli-palestinian-conflict#:~:text=After%20the%20war%2C%20Israel%20gained,the%20Golan%20Heights%20from%20Syria>.
- Chamie, Joseph. 2024. "Israeli-Palestinian Population Growth and Its Impact on Peace." *Pass Blue*. February 2. Accessed 04 12, 2024. <https://www.passblue.com/2014/02/02/israeli-palestinian-population-growth-and-its-impact-on-peace/#:~:text=Nearly%202025%20years%20later%2C%20before,Jewish%20and%208%20percent%20Christian>.
- CIA. 2023. "Israel." Accessed 04 15, 2024. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/israel/#people-and-society>.
- . 2023b. "South Sudan." *The World Factbook*. Accessed 04 10, 2024. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/south-sudan/>.
- . 2023a. "Sudan." *The World FactBook*. Accessed 04 10, 2024. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sudan/#people-and-society>.

- Congressional Research Service. 2024. "Israel and Hamas Conflict In Brief: Overview, U.S. Policy, and Options for Congress." April 16. Accessed 04 17, 2024. [https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47828#:~:text=On%20October%207%2C%202023%2C%20the,citizens%20in%20Israel\)%20were%20killed.](https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47828#:~:text=On%20October%207%2C%202023%2C%20the,citizens%20in%20Israel)%20were%20killed.)
- Coser, L. A. 1967. *Continuities in the study of social conflict*. Free Press.
- CPJ. 2024. "Journalist casualties in the Israel-Gaza war (April 15, 2024)." *Relief Web*. April 15. Accessed 04 16, 2024. <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/journalist-casualties-israel-gaza-war-april-15-2024>.
- CSCW. 2011. "Education and Conflict." *CSCW Policy Brief*, 02: <https://www.files.ethz.ch/isn/127909/Education%20and%20Conflict%20-%20What%20the%20Evidence%20Says.pdf>.
- Dabang Sudan. 2020. "Sudan rebels, govt. sign framework agreement in Juba." January 26. Accessed 02 20, 2024. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-govt-rebels-sign-framework-agreement-in-juba>.
- Dabanga Sudan. 2019. "Hemeti holds talks with Sudan rebels in Juba." 09 10. Accessed 02 12, 2024. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/hemiti-holds-talks-with-sudan-rebels-in-juba>.
- . 2019. "SPLM-N El Hilu, Sudan govt agree on peace talks roadmap." 10 18. Accessed 01 12, 2024. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/splm-n-el-hilu-sudan-govt-agree-on-peace-talks-itinerary>.
- . 2020. "Sudan peace talks: Agreement on eastern track finalised." February 23. Accessed 02 19, 2024. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-peace-talks-agreement-on-east-track-finalised>.
- Deewan Institute. 2024. "People of the Middle East." Accessed 03 14, 2024. <https://deewaninstitute.com/people-middle-east/>.
- Deng, Francis M. 1995. *War of Visions: Conflict of Identities in the Sudan*. Brookings Institution Press.
- Dex Definiție. 2024. "ce înseamnă cuvântul rasă." Accessed 2024. https://dexdefinitie.com/ras%C4%83.html#google_vignette.
- Dex online. 2024. "etnie." Accessed 03 12, 2024. <https://dexonline.ro/definitie/etnie/definitii>.
- . 2024. "religie." Accessed 03 24, 2024. <https://dexonline.ro/definitie/religie>.
- DEX online. 2024. "xenofobie."

- Documents UN. 1947. "RESOLUTION ADOPTED ON THE REPORT OF THE AD HOC COMMITTEE ON THE PALESTINIAN QUESTION." Accessed 04 13, 2024. <https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/038/88/pdf/nr003888.pdf?token=nYKN2XFA4xNbYV7L9k&fe=true>.
- Encyclopedia. 2024. "Occupational Status." Accessed 03 12, 2024. <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/applied-and-social-sciences-magazines/occupational-status>.
- Encyclopedia of Humanities. 2024. "What are the conflicts in the Middle East?" January 17. Accessed 02 12, 2024. <https://humanidades.com/en/conflicts-in-the-middle-east/>.
- ETH Zurich. 2020. "The Instrumentalization of Religion in Conflict." *Policy Perspectives*, June. https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/PP8-5_2020-EN.pdf.
- Eurostat. 2021. "International Standard Classification of Education (ISCED)." Accessed 03 27, 2024. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)#Implementation_of_ISCED_2011_.28levels_of_education.29](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Implementation_of_ISCED_2011_.28levels_of_education.29).
- FRED Economic Data. 2023. *Literacy Rate, Adult Total: All Income Levels for Middle East and North Africa*. Accessed 03 11, 2024. <https://fred.stlouisfed.org/series/SEADTLITRZSMEA>.
- Geneva Academy. 2023. "odaytys Armed Conflicts." Accessed 04 11, 2024. <https://geneva-academy.ch/galleries/today-s-armed-conflicts#:~:text=Africa%3A%20More%20than%2035%20Armed%20Conflicts&text=Western%20powers%20and%20For%20neighbouring,NIACs%20involving%20multiple%20armed%20groups>.
- Glinski, Stefanie. 2021. "Palestinians Find New Unity After War With Israel." *Foreign Policy*. July 13. Accessed 03 21, 2024. <https://foreignpolicy.com/2021/07/13/palestinian-unity-israel-amas-war/>.
- Global Witness. 2023. "Fuel to the fire: EU banks and investors tied to violence in South Sudan." Nov. 14. Accessed 02 29, 2024. https://www.globalwitness.org/en/campaigns/holding-corporates-account/fuel-fire-eu-banks-and-investors-tied-violence-south-sudan/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw26KxBhBDEiwAu6KXt7qRlpCOL44qJCmiXbqXn9lKelg3mwAv3-ZiKQK0JFaIh2KbuglSYhoCZAQQAvD_BwE.

- Gur, Haviv Rettig. 2013. "Only 0.6% of world's Christians live in Middle East." *Times of Israel*. January 14. Accessed 01 13, 2024. <https://www.timesofisrael.com/christians-make-up-less-than-1-of-middle-east/>.
- Halabi, Yakub. 2023. "Tiny Religious Minorities in the Middle East: The Case of the Bahai, Druze and Yazidi Minorities." In *Minorities - New Studies and Perspectives*, by John R. Hermann (ed.). Intech Open.
- Harwood, Jake. 2020. "Social identity theory." *International encyclopedia of media psychology*.
- Hi. 2024. "Joint statement against the mass forced displacement of Palestinians in Gaza." February 22. Accessed 03 12, 2024. <https://www.hi.org/en/news/joint-statement-against-the-mass-forced-displacement-of-palestinians-in-gaza>.
- HOPE. 2023. "2023 Sudan Conflict: Situation Report #7." *Relief WEb*. August 24. Accessed 04 21, 2024. https://reliefweb.int/report/sudan/2023-sudan-conflict-situation-report-7-august-24-2023?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw26KxBhBDEiwAu6KXt77RS6S8J25SIAPD5MFvE-b9wMIAIiMyKKsY4sUddbKpfgoYBTqhVxoCMjoQAvD_BwE.
- Hourani, Albert. 1961. *Race, Religion and the Nation State: A Vision of History*. Beirut: Khyat.
- House of Commons Library. 2021. "Roadmap to peace in Palestine." November 12. Accessed 04 12, 2024. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2021-0187/#:~:text=Abbas'%202014%20peace%20plan,East%20Jerusalem%20as%20Palestine's%20capital>.
- Howard, Brian. 2020. "Religion in Africa: Tolerance and trust in leaders are high, but many would allow regulation of religious speech." *Afro Barometer 1999-2019*, https://www.afrobarometer.org/wp-content/uploads/migrated/files/publications/Policy%20papers/ab_r7_dispatchno339_pap12_religion_in_africa.pdf.
- Hudson, Nancie. 2016. "The Trauma of Poverty as Social Identity." *Journal of Loss and Trauma* 21 (2). <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15325024.2014.965979>.
- ILO. 2023. "Impact of the Israel-Hamas conflict on the labour market and livelihoods in the Occupied Palestinian Territory." *International Labour Organization*. November. Accessed 04 20, 2024. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---arabstates/---ro-beirut/documents/publication/wcms_901136.pdf.

- . 2023. "Palestinian unemployment rate year-on-year is set to nearly double as a result of escalation of hostilities in Gaza." December 20. Accessed 04 21, 2024. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_907149/lang--en/index.htm.
- . 2023. *Statistics in Arab States*. Accessed 02 12, 2024. <https://ilostat.ilo.org/data/arab-states/>.
- INSS. 2021. "The National Significance of Israeli Demographics at the Outset of a New Decade." *The Institute for National Security Studies*. July. Accessed 03 28, 2024. [https://www.inss.org.il/strategic_assessment/israeli-demographics/#:~:text=As%20of%20the%20end%20of,census\)%3B%20and%20465%2C000%20%22others.](https://www.inss.org.il/strategic_assessment/israeli-demographics/#:~:text=As%20of%20the%20end%20of,census)%3B%20and%20465%2C000%20%22others.)
- International Labour Organization. 2023. *Statistics in Africa*. Accessed 02 03, 2024. <https://ilostat.ilo.org/data/africa/>.
- ISPI. 2020. "Sudan: The Roots of the Conflict, and Those of the Peace Process." May 22. Accessed 01 24, 2024. <https://www.ispionline.it/en/publication/sudan-roots-conflict-and-those-peace-process-26272>.
- Jewish Virtual Library. 2024. "Jewish & NonJewish Population of Israel/Palestine." Accessed May 05, 2024. https://www.jewishvirtuallibrary.org/jewish-and-nonjewish-population-of-israel-palestine-1517-present?utm_content=cmp-true.
- Johnson, Diouglas H. 2016. *The Roots Causes of Sudan's Civil War*. 3rd edition. Boydell and Brewer.
- Johnson, Todd M. 2020. "Christianity in the Middle East." *Gordon Conwell Theological Seminary*. February 26. Accessed 02 18, 2024. <https://www.gordonconwell.edu/blog/christianity-in-the-middle-east/>.
- Kelman, Herbert C. 1999. "The Interdependence of Israeli and Palestinian National Identities: the role of The Other in Existential Conflicts." *Journal of Social Issues*, 581-600.
- Khouri, Rami G. 2019. "Inequality Are Devastating the Middle East." *Carnegie*. September 2. Accessed 04 08, 2024. <https://www.carnegie.org/our-work/article/why-mass-poverty-so-dangerous-middle-east/>.
- . 2015. "Narrow Ethno-nationalism Plagues All in the Middle East." *The Cairo Review*. May 10. Accessed 04 2024, 01. <https://www.thecairoreview.com/tahrir-forum/narrow-ethno-nationalism-plagues-all-in-the-middle-east/>.
- Knesset. 1993. "Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements." September 13. Accessed 03 15, 2024. <https://web>.

archive.org/web/20021115183950/http://knesset.gov.il/process/docs/oslo_eng.htm.

- Larson, Peter. 2011. "African Conflict and the Murdock Map of Ethnic Boundaries." January 19. Accessed 03 15, 2024. <https://peterslarson.com/2011/01/19/african-conflict-and-ethnic-distribution/>.
- Lustick, Ian S. 2024. "One-State Reality: Israel as the State that Rules the Lands ." *Middle East Political Science*. Accessed 03 29, 2024. <https://pomeps.org/one-state-reality-israel-as-the-state-that-rules-the-lands-and-populations-living-between-the-mediterranean-sea-and-the-jordan-river>.
- Malcoci, Ludmila. 2018. "Conceptualizarea stratificării sociale și a clasei mijlocii." https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/7-65.pdf.
- MAppr. 2024. *Religions in Africa*. Accessed 03 11, 2024. <https://www.mappr.co/thematic-maps/religion-map-africa-continent/>.
- Mareng, Chuei D. 2009. *African Journal of Political Science and International Relations*, December: 532-539. <https://academicjournals.org/journal/AJPSIR/article-full-text-pdf/E1D4A7F40640>.
- Maynard, Jonathan Leader. 2015. "Identity and Ideology in Political Violence and Conflict." *St. Anthony's International Review*, 18-52.
- Mazure, M. Caroline. 2021. "What Do We Mean By Sex and Gender?" *Yale School of Medicine*. September 19. Accessed 03 27, 2024. <https://medicine.yale.edu/news-article/what-do-we-mean-by-sex-and-gender/>.
- Ministry of Defence and Veterans Affairs. South Sudan. 2024. "SPLA SOLDIERS." Accessed 03 24, 2024. <https://modva-rss.com/>.
- Moshrif, Rowaida. 2022. "Income Inequality in the Middle East." *World Inequality Lab - Issue Brief*, November: <https://wid.world/document/income-inequality-in-the-middle-east-world-inequality-lab-issue-brief-2022-06/#:~:text=We%20find%20that%20income%20inequality,share%20of%20the%20bottom%2050%25>. <https://wid.world/document/income-inequality-in-the-middle-east-world-inequality-lab-issue-brief-2022-06/#:~:text=We%20find%20that%20income%20inequality,share%20of%20the%20bottom%2050%25>.
- Murdock, George Peter. 1959. *Africa. Its Peoples and Their Culture History*. New York: McGraw-Hill. <https://www.webafriqa.site/library/anthropology/murdock/part01-orientation.html>.

- National Salvation Front. South Sudan. 2024. Accessed 02 15, 2024. <https://trackingterrorism.org/group/national-salvation-front-south-sudan/>.
- Norton, Ben. 2015. "U.N. voted to partition Palestine 68 years ago, in an unfair plan made even worse by Israel's ethnic cleansing." November 15. Accessed 02 14, 2024. https://www.salon.com/2015/11/30/u_n_voted_to_partition_palestine_68_years_ago_in_a_n_unfair_plan_made_even_worse_by_israels_ethnic_cleansing/.
- Noul dicționar explicativ al limbii române. 2024. "diferend." *Dex.ro*. Accessed 03 25, 2024. <https://www.dex.ro/diferend>.
- Oberschall, Antony. 1978. "Theories of Social Conflict." *Annual Review Social* 4291-4315.
- OCHA. 2023. "About 4,000 Palestinians displaced in the West Bank in 2023." *ReliefWeb*. Feb. 21. Accessed 04 13, 2024. <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/about-4000-palestinians-displaced-west-bank-2023#:~:text=During%202023%2C%20Israeli%20authorities%20punitively,173%20Palestinians%2C%20including%2070%20children>.
- . 2023. "Sudan: Eight months of conflict - Key Facts and Figures ." December 15. Accessed 04 10, 2024. <https://www.unocha.org/publications/report/sudan/sudan-seven-months-conflict-key-facts-and-figures-15-december-2023>.
- OECD. 2019. "Achieving gender balance in corporate leadership in the Middle East and North Africa (MENA)." Accessed 03 12, 2024. <https://www.oecd.org/gender/data/achieving-gender-balance-in-corporate-leadership-in-the-middle-east-and-north-africa-mena.htm>.
- OHCHR. 2023. "UN expert warns of new instance of mass ethnic cleansing of Palestinians, calls for immediate ceasefire." October 14. Accessed 01 14, 2024. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/10/un-expert-warns-new-instance-mass-ethnic-cleansing-palestinians-calls>.
- . 2024. "UN Human Rights Chief deplores new moves to expand Israeli settlements in occupied West Bank." March 08. Accessed 04 12, 2024. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/03/un-human-rights-chief-deplores-new-moves-expand-israeli-settlements-occupied#:~:text=The%20size%20of%20existing%20Israeli,since%20monitoring%20began%20in%202017>.
- Omelaenko, N. 2021. "Conflict as a social phenomenon." *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*.

- Omer, Mohamed Kheir. 2023. "The Horn of Africa: The perils of ethnic politics and military brinkmanship." *The Pan African Review*. November 18. Accessed 04 10, 2024. <https://panafricanreview.com/the-horn-of-africa-the-perils-of-ethnic-politics-and-military-brinkmanship/>.
- Open Education Sociology Dictionary. 2010. "Age Cohort." Accessed 03 27, 2024. <https://sociologydictionary.org/age-cohort/#:~:text=of%20Age%20Cohort-,Definition%20of%20Age%20Cohort,experiences%20over%20their%20life%20course.>
- Outreach International. 2023. *Poverty in Africa: Real-Life Consequences & Sustainable Solutions*. Accessed 04 08, 2024. <https://outreach-international.org/blog/poverty-in-africa/>.
- Oxford Reference. 2024. "socioeconomic status." Accessed 03 27, 2024. <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100515750>.
- Ozcelik, Burcu. 2021. "Introduction: confronting the legacy and contemporary iterations of racial politics in the Middle East." *Ethnic and Racial Studies*, 2155-2166. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/01419870.2021.1919312?needAccess=true>.
- Palestinian Central Bureau of Statistics. 2017. "Percentage Distribution of Population (15 Years and Above) by Educational Attainment, Sex and Region, 2017." Accessed 03 22, 2024. https://www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/Population-by-Educational-Attainment-in-1948-ee-2017.html.
- Parlamentul European. 2017. "Propunere de rezoluție - B8-0348." Accessed 02 12, 2024. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2017-0348_RO.html.
- Perez, Rafael. 2016. "Palestinian-Jews and Israel's Dual Identity Crisis." *History in the Making*. <https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=history-in-the-making>.
- Perry, Mark. n.d. "PERCEPTIONS OF RACE IN THE ARAB WORLD." *Lebanese American University*. Accessed 03 20, 2024. <https://inhouse.lau.edu.lb/bima/papers/Perry.pdf>.
- Prasad, Naren. 2014. "Broken relationships: social policies Arab States and the middle class." *ResearchGate*. Accessed 03 06, 2024. https://www.researchgate.net/publication/264846296_Broken_relationship_social_policies_Arab_States_and_the_middleclass/figures?lo=1&utm_source=google&utm_medium=organic.

- Raz, Sharon. 2021. "Introduction to Social Identities." In *Diversity and Social Justice - Faculty Guide*. Washington: Lake Washington Institute of Technology. <https://openwa.pressbooks.pub/dsj2021/chapter/social-identities-overview/#:~:text=Social%20identity%20groups%20are%20usually,%2C%20and%20religion%2Freligiou s%20beliefs>.
- Resolution 242. 1967. Accessed 01 15, 2024. <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SCRes242%281967%29.pdf>.
- Reuters. 2023. "Israeli military orders Gazans to leave northern half of territory." October 14. Accessed 04 20, 2024. <https://www.reuters.com/graphics/ISRAEL-PALESTINIANS/MAPS/movajdladpa/#israeli-military-orders-gazans-to-leave-northern-half-of-territory>.
- . 2020. "Sudan signs initial political and security deal with rebel group." January 25. Accessed 02 18, 2024. <https://www.reuters.com/article/us-sudan-politics/sudan-signs-initial-political-and-security-deal-with-rebel-group-idUSKBN1ZN1RF/>.
- Robinson, Kali. 2023. "What to Know About the Arab Citizens of Israel." *Council of Foreign Relations*. October 26. Accessed 05 10, 2024. <https://www.cfr.org/backgrounder/what-know-about-arab-citizens-israel>.
- Sayigh, Rosemary. 2023. "'On the Burial of the Palestinian Nakba". *Routledge International Handbook of Ignorance Studies*. 279–289. Routledge.
- Statista. 2023. *Adult literacy rate in Africa 2022, by region*. Accessed 02 24, 2024. <https://www.statista.com/statistics/1233204/adult-literacy-rate-in-africa-by-region/#:~:text=In%202022%2C%2067.4%20percent%20of,literacy%20rate%2C%20at%2080%20percent>.
- STATISTA. 2022. *Distribution of ethnic groups in Nigeria 2018*. December 12. Accessed February 02, 204. <https://www.statista.com/statistics/1203438/distribution-of-ethnic-groups-in-nigeria/>.
- Statista. 2023. *roportion of selected age groups of world population and in regions in 2023*. Accessed 01 28, 2024. <https://www.statista.com/statistics/265759/world-population-by-age-and-region/>.
- Statoids. 2024. "State of Sudan." Accessed 04 09, 2024. <http://www.statoids.com/usd.html>.
- Stewart, F. 2010. "Horizontal Inequalities as a Cause of Conflict: A Review of CRISE Findings." *World Development Report 2011 Background Paper*.

- The Arab Peace Initiative. 2002. Accessed 03 23, 2024. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=a5dab26d-a2fe-dc66-8910-a13730828279&groupId=268421.
- The Center for Disaster Philanthropy. 2024. "Sudan Humanitarian Crisis." March 12. Accessed 03 24, 2024. <https://disasterphilanthropy.org/disasters/sudan-humanitarian-crisis/#:~:text=More%20than%2015%25%20of%20the,are%20outside%20of%20the%20country>.
- The Conversation. 2024. "Sudan's civil war is rooted in its historical favouritism of Arab and Islamic identity." April 25. Accessed 04 25, 2024. <https://theconversation.com/sudans-civil-war-is-rooted-in-its-historical-favouritism-of-arab-and-islamic-identity-228533>.
- . 2024. "The war in Gaza is wiping out Palestine's education and knowledge systems." February 8. Accessed 03 27, 2024. <https://theconversation.com/the-war-in-gaza-is-wiping-out-palestines-education-and-knowledge-systems-222055>.
- The Guardian. 2024. "What caused the civil war in Sudan and how has it become one of the world's worst humanitarian crises?" April 15. Accessed 17 04, 2024. <https://www.theguardian.com/global-development/2024/mar/22/what-caused-the-civil-war-in-sudan-and-how-has-it-become-one-of-the-worlds-worst-humanitarian-crisis#:~:text=Fighting%20broke%20out%20in%20Khartoum,the%20country's%20de%20facto%20ruler>.
- The Tahrir Institute. 2024. "A War for Sudan's Identity: The Loss and Destruction of Culture and Heritage." April 15. Accessed 04 25, 2024. <https://timep.org/2024/04/15/a-war-for-sudans-identity-the-loss-and-destruction-of-culture-and-heritage/>.
- The World Bank. 2022a. Accessed 03 20, 2024. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS?locations=ZQ>.
- . 2022b. "Population ages 15-64 (% of total population) - West Bank and Gaza." Accessed 03 28, 2024. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS?locations=PS>.
- Theys, Sarina. 2018. "Introducing Constructivism in International Relations." Feb. 23. Accessed 04 03, 2024. <https://www.e-ir.info/pdf/72842>.
- Ugochukwu, Edmund, and Umeh Lucy Chinwe. 2021. "Religious Diversity in the Middle East and its impact on patterns of global Interaction." *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, September.

- UN Resolution 181. 1947. "United Nations Resolution 181. Israeli-Palestinian history." *Britannica*. Accessed 03 31, 2024. <https://www.britannica.com/topic/United-Nations-Resolution-181>.
- UNAMID. 2020. "UNAMID JSR congratulates the Sudanese parties on the formal signing of the peace agreement." *Relief Web*. Oct 4. Accessed 02 21, 2024. <https://reliefweb.int/report/sudan/unamid-jsr-congratulates-sudanese-parties-formal-signing-peace-agreement>.
- UNDP. 2015. "Employment in Conflict and Post-conflict Situations." Accessed 03 23, 2024. <https://hdr.undp.org/system/files/documents/stewarthr2015final.pdf>.
- . 2020. "Nomad's Settlement in Sudan: Experiences, Lessons and Future Action." March 26. Accessed 03 12, 2024. <https://www.undp.org/arab-states/publications/nomads-settlement-sudan-experiences-lessons-and-future-action>.
- UNMISS, OHCHR. 2023. "BRIEF ON VIOLENCE AFFECTING CIVILIANS." December 1. Accessed 02 13, 2024. <https://reliefweb.int/report/south-sudan/unmiss-brief-violence-affecting-civilians-july-september-2023>.
- US Department of State. 2016. "ISRAEL 2016 INTERNATIONAL RELIGIOUS FREEDOM REPORT." Accessed 04 15, 2024. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/01/Israel.pdf>.
- . 2020. "SUDAN 2022 INTERNATIONAL RELIGIOUS FREEDOM REPORT." Accessed 03 17, 2024. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/05/441219-SUDAN-2022-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf>.
- Voa Africa. 2020. "Sudan's Government Agrees to Separate Religion and State." September 4. Accessed 03 14, 2024. https://www.voaafrica.com/a/africa_south-sudan-focus_sudans-government-agrees-separate-religion-and-state/6195464.html.
- Waal, Alex de. 2024. "Sudan is collapsing – here's how to stop it." *Chatham House*. February 2. Accessed 04 11, 2024. <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2024-02/sudan-collapsing-heres-how-stop-it>.
- Walt Adler. 2024. "Israel Palestine Policy." Accessed 04 12, 2024. <https://waltadler.co/israel-palestine-policy/>.
- Wessells, M. 2001. "2 Psychological Sources of War and Destructive Intergroup Conflict." *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/identity-conflict>.

- WHO African Region. 2023b. "Women's health in the African Region ." *Integrated African Health Observatory*. March. Accessed 03 20, 2024. https://files.who.int/afahobckpcontainer/production/files/Womens_Health_Regional_Factsheet.pdf.
- World Atlas. 2024. "Ethnic Groups Of Sudan." Accessed 04 25, 2024. <https://www.worldatlas.com/articles/the-ethnic-groups-in-sudan.html>.
- World Population Review. 2024. *How Many Black People are in the World 2024*. Accessed 03 14, 2024. <https://worldpopulationreview.com/economics/how-many-black-people-are-in-the-world>.